

מראה מקומות מסכת פסחים - פרק ראשוןבעלות באיסורי הנאה 28.1. פסחים ו: "אמר רב יהודה אמר רב הבודק" עד "ונבטליה בארבע"

אמר רב יהודה אמר רב: הבודק צריך שיבטל. מאי טעמא? אי נימא משום פירורין הא לא חשיבי, וכי תימא: כיון דמינטר להו אגב ביתיה חשיבי - והתניא: סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים, סופי ענבים ומשמר שדהו מפני מקשאות ומפני מדלעות, בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן - אסורין משום גזל וחייבין במעשר, בזמן שאין בעל הבית מקפיד עליהן - מותרין משום גזל ופטורין משום מעשר! - אמר רבא: גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה. - וכי משכחת ליה לבטליה! - דילמא משכחת ליה לבתר איסורא, ולא ברשותיה קיימא, ולא מצי מבטיל. דאמר רבי אלעזר: שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו ברשותו, ואלו הן: בור ברשות הרבים, וחמץ משש שעות ולמעלה

רש"י מסכת פסחים דף ו עמוד ב

הבודק צריך שיבטל - בלבד, סמוך לבדיקה מיד, ואומר: כל חמירא דאיכא בביתא הדין ליבטיל, **מאי טעמא** - הרי מבער כל הנמצא, וכי תימא כיון דמינטר להו אגב ביתיה - עם שאר ממונו הוא משמרן, שכשהוא נועל ביתו לשומר נמצא משמר כל מה שבתוכו - הלכך חשיבי, ושימור דלאו אדעתא דידיה הוא - מי מחשבי ליה, **והתניא סופי תאנים** - סוף לקיטת תאנים, נמצאים בתאנה תאנים שאינן מתבשלות כל צרכן עולמית, ומשמר שדהו מפני ענבים - ובעל הבית זה משמר שדהו זה שלא יכנסו בני אדם לתוכה, ואין דעתו מפני התאנים אלא מפני שיש בה ענבים, שעדיין לא הגיע עת הבציר, או סופי ענבים שלא יתבשלו עולמית, ובעל הבית משמר שדהו זה שהן בתוכה ולא בשבילן, אלא מפני מדלעות ומקשאות שבה, **קשואין ודלועין** - שם הפרי עצמו, **מקשאות ומדלעות** - קרי כל האילנות, **וחייבין במעשר** - אם ליקטן בעל הבית, או נתנן לאחר, **ופטורין מן המעשר** - דהפקר פטור מן המעשר, **ודעתו עליה** - חשובה היא בעיניו, וחס עליה לשורפה, ומשהה אפילו רגע אחד - ונמצא עובר עליה בכל יראה ובכל ימצא, אבל משבטלה - אינו עובר, דלא כתב אלא תשביתו, **דלאו ברשותיה הוא** - אינו שלו, **דאמר ר' אלעזר שני דברים אינן שלו ועשאן הכתוב כאילו הן ברשותו** - להתחייב עליו, **בור ברשות הרבים** - הפותחו חייב בניזקין, ואין הבור שלו אלא של הפקר, שהרי ברשות הרבים הוא, ואף על פי שכרהו - אין רשות הרבים קנויה ל

2. סוכה לה. "של ערלה פסול מ"ט" עד "וחד אמר לפי שאין בה דין ממון"

[של] + ערלה פסול. מאי טעמא? פליגי בה רבי חייא בר אבין ורבי אסי. חד אמר: לפי שאין בה היתר אכילה

רש"י מסכת סוכה דף לה עמוד א

לפי שאין בה היתר אכילה - ורחמנא אמר: לכם - הראוי לכם בכל דרכי הנאתו

3. ריטב"א סוכה לה. ד"ה ושל ערלה מתחילת דבריו עד "וחד אמר" "ותו בודאי" עד "תדע דבמעשר שני"

ושל ערלה פסול מאי טעמא רבי חייא בר אבין ורבי אסי חד אמר לפי שאין בה היתר אכילה. פירש הראב"ד דברים כפשוטן שהוא אסור באכילה ולא קרינא ביה לכם... ותו דודאי כל מידי דהוי דידיה וברשותיה דלית ביה זכות לאחרים לכם קרינא ביה

4. בבא קמא מד: "ת"ר שור שהמית עד מה. "ר' יעקב אומר"

תנו רבנן: שור שהמית, עד שלא נגמר דינו, מכרו מכור, הקדישו - מוקדש, שחטו - בשרו מותר, החזירו שומר לבית בעליו - מוחזר; משנגמר דינו, מכרו - אינו מכור, הקדישו - אינו מוקדש, שחטו - בשרו אסור, החזירו שומר לבית בעליו - אינו מוחזר

5. קצות תו"ס ק"ב "ונראה בזה משום" עד "וא"כ הא דהפקירו"

ונראה בזה משום דבאיסורי הנאה לא מהני הפקרו כלל וכדמוכח בפסחים דף (ה') [ז'] (ע"א) בהא דאמרו ונבטליה בשית, משום דרב גידל דאמר המקדש משש שעות ולמעלה אין חוששין לקידושין, אלמא דאין לבעלים שום כח להפקיר אחר שנאסר בהנאה. וכ"כ רש"י פרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק) דף מ"ה (ע"א) בהא דאמרו שם שור הנסקל משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש, ופירש רש"י אינו מוקדש דלאו ברשותיה קאי לאקדושיה, וא"כ ה"ה לאפקוריה אינו ברשותו. אלא דאיסורי הנאה אע"ג דלאו ברשותיה קאי אבל בעלים מיהא אית ליה וכמ"ש הריב"ש בס' ת"א דזכיה יש בו באיסורי הנאה מדאמרינן בעבודה זרה (מב, א) מכי אגבה קניא ע"ש, וכ"כ הרשב"א בחידושו פרק לולב הגזול (סוכה לה, א ד"ה ושל ערלה) באתרוג של ערלה חשיב לכם ומשום דאית ליה בעלים אע"ג דאסור בהנאה ע"ש

6. בבא מציעא לד. "אמר רבא נעשה כאומר" עד "מתקיף לה ר' זירא" "איכא דאמרי אמר רבא" עד "מאי בנייהו"

אמר רבא: נעשה כאומר לו: לכשתגנב ותרצה ותשלמני - הרי פרתי קנויה לך מעכשיו... איכא דאמרי, אמר רבא: נעשה כאומר לו לכשתגנב ותרצה ותשלמני, סמוך לגניבתה קנויה לך

7. ריטב"א בבא מציעא לד. ד"ה א"ד אמר רבא

אמר רבא נעשה כאומר לו לכשתרצה ותשלמני הרי פרתי קנויה לך מעכשיו. פירוש דקים להו לרבנן שכן דעתם של בעלים ואע"פ שלא פירשו כמו שפירשו דמי, הילכך כל ששילם ולא רצה לישבע הרי הוא זוכה בגופה של פרה משעת משיכה וכשנגנבה פרטו של שומר הוא דנגנבה

8. בבא קמא מא. "ת"ר ממשמע שנאמר" עד "מאי משמע"

ת"ר: ממשמע שנאמר אסקל יסקל השור, איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה? מה ת"ל לא יאכל את בשרו? מגיד לך הכתוב, שאם שחטו לאחר שנגמר דינו - אסור באכילה. אין לי אלא באכילה, בהנאה מניין? ת"ל: בובעל השור נקי

9. תוס' סנהדרין עט: ד"ה בשור "ועוד אומר ר"ת" עד "ופי' דכולהו ההיא שמעתא" "והא דאומר שלחי פרק ד' וה' "

ועוד אומר ר"ת דשור הנסקל אינו נאסר מחיים ופי' דכולהו ההיא שמעתא דמשמע שנאמר סקול יסקל איני יודע שהיא נבילה ונבילה אסורה באכילה מוכחת כן וסוגיא דפ"ב דקדושין (דף נו.) כל צפור טהורה לרבות את המשולחת וזה אשר לא תאכלו לרבות את השחוטה ופריך ואיפוך אנה ומשני לא מצינו בעלי חיים אסורין פירוש שלא יהו מותרין כששוחטין בר מאלו שעומדין והוקצו למצותן ולכך אין לאסור משולחת לומר דחל עליה איסורא לאחר שילוח לישחט ולאוסרה באכילה כדין שאר עופות טמאין דכתיבי בקרא ופריך (והאי) רובע ונרבע דאיסורו מחיים פי' דמחיים אסור לשוחטן ולהקריבן לגבוה ומשני הני מילי לגבוה אבל להדיוט שרי והרי רובע ונרבע בעדים דמחיים אסירי דמחיים חל עליהן האיסור לישחטן ואם שחטן אסורין אף אני אביא משולחת ומשני רוב בעלי חיים קאמרינן ואם כן דאין שור הנסקל נאסר כל זמן שהוא חי שור שלא נגמר דינו שנתערב בשוורים אחרים שנגמר דינם כולם פטורין ומותרין בגיזה ועבודה ואין כאן עיניו הדין כיון דפטורין מסקילה מיהא לכשישחטו או ימותו יהו אסורין בהנאה והא דאומר שלחי פרק ד' וה' (ב"ק) דף מה. ושם) דשור שנגמר דינו מכרו אינו מכור אפילו לרדיא היינו משום דאסור לענות דינו ומצוה לסוקלו ועוד דאין לו מכר (ואין) לו בעלים והלוקח אין יכול לזכות בו יותר משאר אדם אבל כי לא נגמר דינו מכרו מכור לשחיטה אי נמי

לרדיא דמצי לערוקי לאגמא וכי שחיט ליה לאחר שנגמר דינו אסור באכילה כך נראה לר"ת וקשה דבשלהי פ"ק דערכין (דף ז:): משמע דשור הנסקל נאסר מחיים גבי האשה שמתה נהנין בשערה דמפרש התם זו מיתתה אוסרתה וזו גמר דינה אוסרתה ויש לפרש גמר דינה כלומר מחיים חל עליה איסור שאסורה אפילו שחטה דעבדה כעין בשר וזו מיתתה אוסרתה ואין עליה שום איסור מחיים ויש ראייה דלא נאסר מחיים מהא דתניא במרובה (ב"ק דף עא. ושם) ובפרק אלו נערות (כתובות דף לג:): גנב שור הנסקל וטבחזו משלם תשלומי ארבעה וחמשה דברי רבי מאיר ואמאי הא ליתיה במכירה וקאמר ריש לקיש התם במרובה כל שישנו בטביחה ישנו במכירה וכל שאינו בטביחה וכו' והוא הדין דכל שאינו במכירה אינו בטביחה אבל אי שרי בהנאה ניחא שיכול למוכרו לרכוב עליו עד בית הסקילה או ליהנות בו מעט עד אותה שעה או אם היו דין מתעצלין בסקילתו ומיהו מה שאומר ר"ת דאין לו מכר ואין לו בעלים זה לא יתכן ומה שפסק ר"ת בעדר שיש בו שה אחד ספק דרוסה דשרינן מטעם דכל דפריש מרובא פריש לא יתכן דיש לאסור גזירה שמא יקח מן הקבוע אלא היכא דפריש מאליו כגון בנמצא ביד נכרי אבל אם נאסר בתערובת ופירש לא אמרינן מרובא פריש ואם יש בעדר ספק דרוסה אפילו אחד בריבוא ימותו כולן תדע דטבעת של ע"ז שנתערבה בריבוא כולן אסורות ובפירשה אחת מהן פליגי רב ושמואל אי אוסרת או לא אבל בההיא גופא לא פליגי דכ"ע מודו דאסירא וכל איסורי הנאה שפירשו מתערובת אסורין ולא אמרינן מרובא פריש וטעמא גזירה שמא יקח מן הקבוע ל"ש חולין ל"ש קדשים ומיהו יש ליישב דברי ר"ת דשאני ב"ח כיון דאפשר ע"י ניכבשינהו וניניידן וא"ת ואמאי תנן ימותו לימא ירעו עד שיסתאבו שהרי כמה קדשים אמרינן בהו ירעו ולא חיישינן לתקלה ובסיפא אמר ברובע ונרבע ירעו ולכשיסתאבו יפדם וישחטם ויאכלו מטעם כל דפריש מרובא פריש וי"ל דלא עבדינן תקנה ברעייה כיון דלאחר רעייה נמי לא משתרי אלא מטעם כל דפריש

10. בבא קמא עא. "גנב שור הנסקל" עד "וחכמים פוטרין"

גנב שור הנסקל וטבחזו - משלם ארבעה וחמשה, דברי ר"מ

11. בבא קמא עא: "שור הנסקל איסורי הנאה" עד "אמר רבא הכא"

! שור הנסקל איסורי הנאה נינהו, לאו דמריה קא טבח, (ולאו דידיה קא טבח)